

IZVEŠTAJI RADA ČUIĆA O RAKOVIČKOJ BUNI (1871)

Vaso Vojvodić

O Rakovičkoj buni, koja je 11 oktobra 1871 okončana ubistvom njenih vođa: Kvaternika, Bacha i Rakijaša, objavljen je dosta opširan službeni izveštaj komandanta Vojne granice generala Mollinaryja, poslat ratnom ministarstvu u Beč iz Zagreba 25 oktobra iste godine.¹

Opis priprema i toka Rakovičke bune dao je i Rade Čuić, glavni vojni zapovjednik pobunjenika, koji je uspeo da sačuva glavu begstvom u Bosnu, a zatim prelaskom u Srbiju gde je dobio azil i ostao da živi. Po dolasku u Beograd u prvoj polovini decembra 1871 godine, na zahtev kneževskog namesnika Jovana Ristića podneo mu je izveštaje o svom učešću u uštanju.

Glavni sadržaj Čuićevih izveštaja objavio je 1929 Grgur Jakšić kome je u to vreme bila dostupna Ristićeva ostavština u privatnom posedu u kojoj su sačuvani ovi dokumenti.² Međutim, u dva Čuićeva izveštaja i dva pisma Jovanu Ristiću ima dosta podataka o previranju u Granici uoči bune, o prilikama u Bosni i o poreklu Čuićeve porodice, koje Jakšić nije izložio u pomenutom radu. Zato je od interesa za istoriju sačuvati ove izvore objavljujući ih u originalu. Oni se danas nalaze u Arhivu Istorijskog instituta Srpske akademije nauka i umetnosti, u Ristićevoj ostavštini, i dostupni su istoričarima.

Dokumenta se ovde donose bez izmena u slovima osim što su uneseni izostavljeni diakritički znakovi sa Čuićevom interpunkcijom. Zajedno napisane reči jesu rastavljene. Ovako netranskribovani tekst odražava stepen obrazovanja graničarskog narednika Rada Čuića i govorne uticaje i osobenosti sredine iz koje je ponikao.

1. OPIS MOGA ŽIVOTA U POSLEDNJE MOJE 2. GODINE I POZNAVANJE SA PARTAJOM STARČEVIĆA U ZAGREBU

Ja sam ima rodnog strica Iliju Čuića Oberlitenant u penziji u Carlovcu, posle njegove smrti ostavio je jednu kuću u vrednosti do 6000 fr, koju bi ja sa mojom Familijom po zakonu naslediti imao, ali za nesreću moju, neki poslužitelj, mog Strica Mihailo Vučković, naće jos troicu koji su mu kod suda posvjedočili da je njemu pri poslednjom času sav imetak ostavio.

Oko ovog spora povede se parnica, i stim povodom, ja sam odlazio više puta k sudu u Zagreb, i žalio se svakom koga sam vidio na putu i u Zagrebu.

Jednog dana u Zagrebu naiće na mene jedan mlad Čoek (Bach) koji je mene sa svojom slatkorečnošću izazvao, da samu ja sve moje jade istinito izkazao.

Taj isti Bach uspoznao je mene sa Starčevićem, Kvaternikom i još dvojicom iz Zagreba.

¹ Milutin *Nehajev*, Rakovica, Zagreb 1932, 261—274.

² Grgur *Jakšić*, Rakovička Buna (1871). Zbornik naučnih radova Ferdi Šišiću, Zagreb 1929, 641—644.

Kvaternik ponudi se meni za Advokata u mojoj parnici, iz početka tražio je da mu dam novaca na račun toga, ali jedno što nijesam ima, a drugo što sam u njega sumlja da mi neće moje stvari dobro izraditi, ne dado ja njemu ništa novaca.

U razgovoru sa Starčevićem i Kvaternikom, oni raspitivaše mene kakvo je raspoloženje u granici sa narodom, i kako je narod zadovoljan, kad podpadne pod Magyara, kod ove prilike oni su žestoko psovali Švabu i Magyara, a falili su Serbiu i rusiju, a osobito Serbiju, da će ona u zajednici sa horvatskom osvoiti Bosnu, proterati hage i spaije u Aziju, a njihovu zemlju podjeliti na raju i graničare koji su siromašni u zemlji. Da ćemo mi graničari dobiti svoja stara prava a osloboditi se kako od Švabe tako i od Magyara.

Ovaj njihov rasgovor meni se tako jako omilio, da sam ja nje smatrao kao najizkrenije patriote, i odma na našem trećom sastanku, ja sam pred nji 6. zadao tverdu vjeru moju, da ću ja za takovu Ideeu moj život žrtvovati i u sgodnoj prilici, najmanje 4. Compagnie odlični graničara staro i mlado za sobom povesti.

Poslije ovog rasgovora koi je u Zagrebu vođen, došao je oko 14 Oktobra 1870 neki Ante Rakijaš putujući iz Gospića kroz svu granicu, kod mene i moje kuće u Broćanac, tu je više dana kod moje kuće u ovom selu provo, ja samu na njegovo zahtevanje dao jednog od moji ljudi, koi ga je više od mjesec dana sprovodio kroz sva sela u Granici, i tek u prvoj polovici mjeseca Decembra 1870 p. g. vratio se on natrag u Zagreb. Prilikom ovog putovanja uverio se Rakijaš, da ja dosta mnogo priatelja, kumova i privjerenika u okolišu imadem, poslije 3 nedelje dobijem list od Kvaternika, da doćem u Zagreb pod imenom parnice, to ja odma učini, dye izvan više puta pomenute gospode, još 4 nepoznate u raspolaganju švabske i magyarske nepravice sverhu horvata i novije pravica koje će naskoro doći graničarom, koje unapred oglašivaše i meni naručiše svjetu za pripravu ustanka, oglašujem, koje ja od tadaj sa svom snagom, kod svake prilike, upućivao sam o nepravdi švabskoj, koje on učini te nas prodade bez svakog ugovora našeg Magyaru.

Svi Officiri razumivaše te glase i još svjedočiše, da ja pravo imadem sa upućivanjem, tako sam mogao prosto raditi jerbo gospoda Officiri i ostali slušbenici podupiraše govor, i zaklinjaše se da pod magyarsku zapovjed nikada živi ni mertvi neće, gye i dan danas takova misao megyu svim horvatskim narodom postoji.

Kod ovog sastanka pozove mene Kvaternik i svi ostali; bi li ja smio i hotio, na 30 Travnja o. g. na svetkovinu pogubljeni horvatski bana Zrinovića i Frankopanovića, sa nekoliko još graničara pod pusetom i sereškim odijelom, u Zagreb doći ja vjeru dado doći i dojde sa još dva izabrana druga, učinismo mirno svetkovinu, ja i moji drugovi od sve tuj sastanute gospode serčenu pozdrav, a od mnogi ručenje i u usta ljubljene sa govori da su Serbi iz Slavonije i Srema dobismo, gye ja tverdo vjerova, da je Serbia u tom istom sporazumku, a nikada se ne natrefi da mi tko uprav od Serbie kaže, je li u istoj Ideei koju ja po prostom horvatskom narodu rasprostranujem, ja najviše po sajmovima hoda i očito derža rasgovore, gde sigurno gospoda Officiri videše i čuše, a ne zabraniše a osobito u Slunju gye se od 4 do 5 Regimenti ljudi sastaje. Svako je odobravao Ideeu koju sam ja po narodu rasglasiva, i svi obećavaše, da će listom ustati, samo da se jedanput na kome kraju započne revoluzia.

Ovakovo raspoloženje mecu narodom ohrabrilo je mene tim više, što je na pomenutoj svetkovini bilo oko 300 gosti iz sviju krajeva horvatske i slavonije, i mene je *Starčević i družina uveravao, da su svi ti gosti od naše partaje*, i da će i oni kao i ja, svaki u svom mjestu na određeni dan *podignuti bunu*. Od ovoga vremena ja sam sve više i otvorenije predkazivao revoluziju i poziva narod javno na ustanak, govoreći kako bolje da svi prije izginemo, nego da nas Švabo prodaje Magyarima kao goveda. Ovakovi rasgovor odobravali su Offiziri i ostali činovnici i obećavali su da će i oni uz narod pristati.

Starčević i Kvaternik kod svakog rasgovora vikali su na *Strosmajera, Vončinu, Mrazovića y Mažuranića*, govoreći da su oni izdajice naroda i ulizice švabske.

U posljednje vreme mjeseca Augusta i Septembra ja sam neprestano putovao po svoj granici, i kad sam na posljednjom dogovoru u Carlovac došao, bio je tu Starčević Eugen i Stanko Kvaternik Rakijaš, Alois i Anton Bach i tu smo konačno ugovorili za ustanak, i oni su mene uveravali da je u Poli, Senju Verbovskom, Glini, Petrinji Jastrebarskom, Žumberku, Delnici y Brodu i svem primorju do Dalmazie sve za revoluziu spremljeno, za bolje mene uvjeriti i osigurati obećaše nji troica, a to Eugen Kvaternik Alois Bach i Rakijaš da će sa mnom uz moju Četu ići, a Starčević i drugi da će ustanak iz Zagreba i Carlova rukovoditi.

Ovo je bilo 11/23 Septemebera, a ustanak smo zakazali da bude u Rakovizu u utorak 10 Oktobar (28 Septber) kad se obično sajam obderžava i iz sviju krajeva narod tamo doće.

Ja sam bio spremio da se na ovaj dan telegrafska žica svuda iskida, i svaki od moji priverženika za ustanak spremi, *ali na nesreću moju* iz sve družine doće Bach i Kvaternik *dva dana preje* roka kod moje kuće i odma proglašise ustanak i pozvaše moje seljane na skup, taj isti dan bio sam ja u Bosni kod Tome Sikmana i Vida Bige, koji su mi potrebite stvari nabaljali i sa mojom namjerom poznati bili kad sam ja došao kući već je ustanak bio proglašen, i ako mi to prie ugovorenog roka po volji nie bilo, nisam moga odustati zašto bi me družina kao izdajnika smatrala. Da se ne bi stvar sasvim pokvarila pohitim ja sa seljanima iz moja bližnja sela u Rakovizu da zauzmem Compagniju, na putu susretremo Offizira Pecha i Božičevića koji su 40 soldata proti nas povelili, svi ti soldati bili su moji poznati i priverženici pa su odma prešli u našu Četu, samo jedan Corpral Gerković kao zet Offizira Božičevića hteo se odupirati i mene koji sam sasvim smjelo meću Soldate na konju došao iz puške ubiti, ali je zato on od moje čete na mjestu odma bio ubijen, i pokraj njega pala je neotice jedna nevina žertva.

Offizire koji su ove Soldate predvodili, odpuštio sam odma kući, i došao sam sa 50 odabrati momaka u Rakovize, ovde smo podjelili sve carsko oružje i haljine koje se u magazinu nahodilo.

Iz Rakovize krenemo se u Drežnik da i tamo zauzmemo Compagniu i rasdjelimo narodu oružje i haljine, ali neki major Ratković proznavši za ustanak, sazovo sve soldate na skup i postavi u busiju da čuvaju kazalariju i vojni magazin.

Ja sam bio siguran da taj nijedan soldat neće na mene i moju četvu pucati, i zato sam došao baš u njihovu sredinu da pregovaram sa majorom o dobrovoljnjoj predaji.

Naš se rasgovor okonča o tom da nam je major zadao vjeru da on sa njegovim soldatima nikakovu operaziu proti moje čete preduzimati neće, i sve da je hotio, ne bi moga činiti jerbo je vidio kakovo je raspoloženje proti našoj stvari.

Odatle krenem se ja sa mojom četom u Plaški gdje smo brez svakog odpora zauzeli sve carske stvari. Kako smo u Plaški došli, odma se pokazala nesloga između mene i Rakijašom, zašto je moj plan bio, da se odatle krenemo u Ogulin oslobodim do 300 zatvorenika iz hapsa, dok sam u Plaškom djelio oružje i robu, dotle je Rakijaš sa mojim priateljom Jovanom Terbuhovićem tergovzem iz Plaškoga imao neki akt, i stavio ga je pod stražu, ovo je za mene bio nepovoljan događai, ali sam za ljubav sloge mora popustiti, iako između mene i njih troize bio takovi ugovor, da ja upravljam sa voiskom, a nji troiza da budu za politične stvari uz mene.

10 oktobra (28 Septembra) ujutro došli smo u Plaški tu smo predanili i umjesto da smo pohitili u Ogulin, mi smo se isti dan vratili u Rakovizu, došli smo do neke šume Ljubče, tu smo u logor pali i noć prenočili; Ja sam sve više uviđa neumjeću Rakiaševu, u postupanju Čete i predvidio sam da dobro bitti ne može, zato sam isti dan rasdjelio četvu na dvoje i to, mog starijeg brata Maksima ostavio sam sa Rakiašem u Taboru, ja sam sa 50 momaka zauzo neki klanac prema Plaškom.

Dok sam se ja od nji razdvojio, Rakijaš koji je preduzeo Comandu nad logorom krene se k selu Močili a ne u Jasenizu kud sam ja naredio, tako je Rakiašev neumjetan postupak izasvao Iliu Momčilovića iz naše čete da ga je iz puske ubio. Kvaternik i Bach vozili su se u kolli, dok su vidli gde Rakiaš poginu nagnu oni u šumu bjegati, ali neki iz čete poviknu stojte ne bjegaite, oni ne hteše slušati, sotim su navukli podozrenje izdainstva na sebe i bili su na mjestu ubijeni od Maksim Momčilović i Petar Kosanović od naše čete.

Ja sam bio u rastojanju više od 1. sata, kako sam čuo pucanje pušaka mislio sam da su se udarili sa carskom voiskom i odma pohitim tamo, ali mi je moj brat Maksim pratio aber, kako se stvar dogodila, i pošto sam se uverio, da nitko drugi osim mene i moje čete nie ustao, i da bi svako prolivanje kervi brezkorisno bilo, ja sam raspustio sakupljeni narod preporučujući njima da se odmetnu u šume ako bi ji vlast za to bantovalla, odma oglaseno je od strane carske vlasti, da se nitko ne boji ništa, i da neće nikoga osim mene za ovaj ustanak kriviti.

Svi ljudi iz moje čete osim nas deset predali su se na vjeru sami vlasti, i zato su mnogi kao što sam kasnie čuo glavom platili, ja sam poslie raspusta bavio se 5 dana na austrijskoj strani, i pošto je carska voiska sa 5 batailona zauzela sva okolna sela i svaku kuću, i onome je koji me pronaće i ufati 1000 fr. obećano, te sam ja 4/16 Oktobera prešao u bosnu, gdi sam ja kod mog priatelja Tome Sikmana ostavio odielo i oružje i preobuka se u najprostie bosansko odielo, kao raja bosanska.

Između novoga i Pridora radio sam kao težak na gvozdenom putu, a bio sam u kvartiru u selu Ametovcu, kad je nestalo rada na gvozdenom putu otidem u Pridor, i pogodim se kod tergovca Jove Baića da mu vućem lađu do Siska gdi sam sa još 6 drugova od Pridora do Siska ladyu vuka.

Od Siska do Zemuna došao sam pješke u Beograd kod mog starog druga priatelja.

Sada molim visoku serbsku Vladu da me pod svoju zaštitu milostivno primi, a ja se zaklinjem i tverdu vjeru dajem da ću kao Serbin biti vjeran i pokoran svakoj zemaljskoj vlasti.

U Beogradu 12. December 871

Rade Čuić³

2.

Kod svakog sastanka sa Kvaternikom i Starčevićem oni su poлагali veliku nadeždu na pomoć Rusku, pa kako narod u granici osobeno serbi jako obožavaju rusiju, to je mene najviše skanilo da se u ovaj posao upustim, šta više oni su govorili da su u sporazumljenu sa serbskim Agentima iz Beograda, imenovali su nekog *Aleksu Agji* Lazarević kao agenta serbskog, kad sam ja njima 1 napominja da bi ja išao u Beograd kod mog dobrog i poznatog Priatelja Dj. V. oni su me od toga odvraćali, govoreći da je moj priatelj obogatio se i za sirotinju ne mari, i da on sa Magyarima derži.

Znajući kakovo je raspoloženje u granici, ja sam bio siguran da će naše preduzeće sretno ispasti, i da me nesrećne kolovoće nisu prevarili, doista se ne bi stvar onako berzo i nesretno dokončala. Zloudni Rakijaš i Kvaternik zakleli su se preda mnom da je ustanak na sve strane organisiran, zato ja njesam moga ni pomisliti na nevjeru ili nepoštenje od njihove strane, kao što su se pravo zakleli, tako su život svoj okončali, jerbosu kao nevjere i izdajnici od naše čete potučeni bili, ta bi ista sudbina i u buduće svakog postigla, koji bi među graničarski prosti narod po

³ Arhiv Istorijskog instituta Srpske akademije nauka i umetnosti (AIISANiU), XVII/4, br. 173. Na poleđini ovog izveštaja Ristić je napisao crvenom olovkom: Izveštaj Rada Čuića o pobuni u Gornjoj granici 1871.

ovakvom poslu sa nevjernim i nepoštenim srcem pošao. Da je moja Četa najmanju neveru kod mene opazila, ta bi ista sudbina i mene postigla bila ali šta više, pošto je moja četa bila raspuštena, i carska Vlast 1000 fr. za moju glavu obećavala, ja sam pet dana probavio na austrijskoj zemlji među mojim prijateljima, i tek onda kad je svaka kuća i svaki klanac sa carskom vojskom zauzet bio, mene su moji prijatelji u Bosnu izpratili.

O raspoloženju naroda u granici mogu iz iskustva toliko kazati da je ogorčenje protiv Magyara veliko, i da se razne spletke i Agitacije čine, različiti agenti po narodu putuju, jedni se izdaju da su narodni, drugi da su serbski, a treći da su ruski, oni se preoblače u razna odijela i gotovo na svakom sajmu (vašeru) koji se svake 8 dana u Carlovcu Slunj, Glini, Rakovici, Plaškom Munjavi, Ogulinu, Otočcu Korenici, Udbini, Gospiću i na svima pograničnima Kaštelima prema Bosni obderžavaju, dolazi po nekoliko razni agenta i derže javno govor pred prostim narodom. Neki *kotlokerpe* koji su obično Slovaci iz Magyarske i neki Kramari (torbari) Krainci iz Krainske putuju po selima i kućama, i od nekoliko godina najviše o politici rasgovor vode, koje od preje njihov običaj nie bio.

Officiri i popovi kod svake prilike upućuju narod proti Magyara i javno jim govore da nikako Magyarske pravice ne primaju, katolički popovi jako kude serbiju i rusiju a naši serbski popovi ohrabruju narod sa silnom i moćnom rusijom.

Kako u Granici tako isto i u *bosni* čini katolička propaganda veliku nesreću i rasdor mecu katolikima i serbima, meni je Starčević i Kvaternik kod svake prilike govorili da Strosmaier tu propagandu rukovodi, i zato sam ja na Strosmaiera omerzao, a Starčeviću verova, jerbo je i on rođeni graničar iz ličke Regimente, pa sam mislio, da on kao rođen graničar ne može biti neprijatelj svog naroda.

Što se tiče bosanske raje, oni su tako ugnećeni i zatučeni da se ne može ni pomisliti, da će se taj narod ikada sam osloboditi moći, zato je Starčević kod svake prilike govorio, da ćemo mi bosnu tek onda osloboditi kada se mi od Švabe i Magyara otmemo.

Ja sam po svoj bosanskoj kraini putova, i kako se Hristjanima tako i sa turcima svašta rasgovara. Starčević je najviše raspitiv a šta misli i govori raja u bosni, bi li voleli podpasti pod horvatsku ili pod Serbiju, ja sam njima odgovara da će raja uz onoga biti koi je prvi oslobodi.

Od kako sam prebega u bosnu uvidi sam, da se turci jako boje serbske politike, jerbo su moji prijatelji, koi su me krili, bojali se da me tko god ne bi smatrao kao serbskog špiona, i zato sam se mora u najsiromašnije bosanske haljine preobući.

U kraini bosanskoj na glasu su *haiduci* Pezia, Annić, Dugailiic sa još nekoliko, i kad sam ja u selu Ametovci bio, dolazio je Dugailiic u isto selo, i moj prijatelj kod koga sam u kući bio nudio je mene da se pridružim Dugailiicu, ali sam ja tu ponudu odbio samo zato, što je nastalo zimno doba, i obeća sam da ću ja na proljeće organizirati haidučke čete, i to samo takove, koje će samo turcima i švabama zulumi činiti, taj isti prijatelj u Ametovcu obećao mi e, da bi on za tu sverhu nabavio dosta odvažnih ljudi.

Bosanski turci seljaci jako su nezadovoljni sa pašama i mudirima, i oni viču da se carigradske Osmanlie terpiti ne mogu, i preje bi serbska raja složiti se mogla sa turskom fukarom nego li katoličkim bošnjacima.

Turski Asker kojega sam imao priliku prije i sada u bosni poznavati, tako su slabi i poderani vojnici, da ja sa 1000 Graničara četiri puta veću vojsku turskog askera rasbiti bi mogao.

Kad bi se neki rat sa turcima u bosni započeo, iz granice moglo bi se dosta dobrovoljaca dobiti, kad bi se obećalo da će im se dati zemlje i blago što se od turaka otme, Ako bi se vojna granica ukinula i naši Soldati u garnision ići morali, onda bi najbolja zgoda bila, da se u granici buna podigne i na bosnu zavouje.

Još sgodnija prilika bila bi da se graničari uzbune, ako bi se zaratila Austria sa rusijom.

Novaca za moj put i trošak dobiva sam verlo malo i to od *Kvaternika* i *Bacha* a kad je ustanak započet donio je Bach do 15000 fr. kod moje kuće bez da mi je hteo kazati odkuda su mu ti novci, nego sam od ljudi slušao i to kad se već buna započela da su ukradeni na pošti u Munjavi, a našli smo do 1500 fr. u Cassi Rakovičkoj.

Oružje kod naše Čete bilo je nešto carsko a nešto i domaće.

U Beogradu 14. Dezembra 1871.

Rade Čuić⁴

3.

Blagorodni Gospodine!

Primio sam od visoke Vlade poslati mi petnaist dukata, na kome milostivnom daru ponizno zahvaljujem, ovai me poklon stim više prema visokoi Vladi obavezao, što ja do sade ne imade sreće i prilike da ovakovu milost djelom zaslužim, zato ću u buduće sebe za naisretnieg smatrati, ako ikada u priliku dočem, da moju vjernost prema serbskoi Vladi djelom zasvjedočim, za mene bi sada najveća sreća i slava bila, da na bojnopolju, pod barjakom slavnog OBRENOVICA IV u Bosni moj život okončam.

Mene vašoi visokoi Milosti preporučujući jesam i ostajem.

najvjerni sluga

Rade Čuić⁵

4.

Visokoblagorodnom Gospodinu Ministru Ristiću

U mjesecu Decemberu 1871 dočo ja u Serbiju u Beograd, serbohervacki Emigrant (voća Rakovičke bune) beaše kroz mog priatelja Đorđa Višnića, odma kod vašeg gospostva objavljen, koji mi donese zapovjed, da događaj stvari od početka do svršetka pismeno objavim, koje odma učini, i primi milostivno poslati mi dar od 15 (dukata) sa zapovjedi, da slobodno ovdje živiti mogu, ali da se ne pokažem kao takav čovek ničie, a još manje mojoj Domovini obznaniti, gde živim, vindar od visoke vlade zaboravljen biti neću, i u svoje vreme za politične stvari u Bosni upotrebljen biti hoću.

1. Ja obderža visoku zapoved, i ne objavi nikom svog događaja.

2. Molim pokorno, da mi milostivno odlučiti izvolite, što imam da radim.

3. Moja želja kuca u sercu, ne bi li se objavilo oslobođenje Bosne, a sjedinjenje serbstva u Dalmaciji, Hervacke kraine, Like i Kerbave što je naša djedovina, sa pravoslavnom Serbijom, da još jedan put projuri kroz one krajeve, u korist serbstva, makar me glave koštalo, samo da drugi sretno dovrše.

4. Ovo preduzeće, mislim ja, po svih meni poznati okolnosti, da bi najlašnje bilo za buduće ostvarenje, pokraj trgovine sa različitim stokom, koja iz Bosne po svih kraevie do jadranskoga mora i Triesta živo radi, u narodu duh razjariti a osobito kod prosti seljaka, koje bi sigurno dobro došlo.

5. Za ovu stvar lakše izveršiti, dobro bi bilo i ako je moguće da mi pardon od austrinske Vlade izradite, jer onda sigurno hodati se može.

6. Nije li moguće pardon izraditi, onda ja pokorno molim da bi mi milostivno dozvolili, da moju familiju, u Serbiju preselim gde odma 2 sina u vojnike dati hoću, a mene u svako doba ovdašnjoj Vladi, za osobite slučaje na raspoloženje postavlam.

⁴ AIISANiU, XVII/4, br. 172 (prilog).

⁵ Isto, XVII/4, br. 172.

7. U slučaju ovog dozvolena molim pokorno da bi mi 7 do 10 jutara zemlje za uživanje pokloniti blagoizvolili, jerbo ja moje Imaće iz ovakovog stanja ne mogu dobro prodati, naravno tako ni kupiti ne mogu.

8. Uzimam najponizniju slobodu napomenuti da bi mi ovaj komad zemlje (Tulbu) u Smederevu, opredjeliti izvolili, ako ne baš čabe, a ono za prilično što nižu cijenu i to na odplatu više godina pokloniti izvolili.

9. Moja familia postoji 3 Sina od koji najstariji austrinsku artileri podporučik u Beču vospitan od 8 svoje godine, a najmlači 15 godina starosti, izučio 2 klase vojne škole a sada kod kuće ore, molim da bi ga primili u vojnu školu, sredni 20 godin star, i 3 nejake ćerke.

10. Služio sam 12 godina tućinca (lukavog Švabu) bio sam 6 godina narednik, želim da ga moja deca ne služe pa makar ovdí do smrti gazde služili.

11. Sto se tiče moje familie uzimam najnižu slobodu malo napomenuti, da su moji praoci iz Bosne došljaci, sa 30 ostali porodica, dobiše posjed kod Barilovića grada, da brane isti od Turaka, beše najžešći harambaše (Ćetovoće) sve do turskog rata 1788 gde listom izgiboše ne bi li se dočepili svoje postojbine, koju i danas gledamo u dušmanina, za koju ćemo i dalje kerv proljevati, dok je potomstva ostaše 2 brata Riste i Mihailo, prvi moj deda i broji 84 duše svog poroda, a zadnji beše švabski Pulkovnik, odnese 3 megdana turska pod Teržcem gradom nosiaše zlatnu kolainu švabsku francusku Eren—Legion Orden, dobi pod starost plemenite liste, imade jedna slika namolovata, gde oslobodi svog kapetana iz sužanstva od 2 kompanie Francuza 1799 kod Martinsbruk (Schweitz) sa jednim Vodom, dovede 2 kompanie sa jednim Pulkovnikom u sužanstvo tek na pofalu tog pulkovniká postade oficir, dakle svak od ove porodice želi ne bi li obderža ovaj sjajan glas ne smije biti, da bi tko sa nevjerom ovo pocernio.

12. Sveršujući dolazim u poniznosti sa ličnosti pred vaše svietlo Gospostvo, da ću ovdí ostati 3 dana u Beogradu dakle molim najpokornie za milostivnu odluku.

13. Ja živim u Smederevu, u tergovачkoj Služb.

U Smederevu 27. Februara 1873.

Rade Đujić

Na poledini Čuićevom rukom:

Rade Đuić
Hervacki Emigrant
Moli za Pardon od austrinske vlade ili
za preseljie familie u Srbiju.⁶

⁶ Isto, XVII/4, br. 174. Jedino ovo pismo je napisano ćirilicom nakon nešto dužeg Čuićevog boravka u Srbiji. U pisanju još meša slova azbuke i abecede.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

Redakcioni odbor:

KONSTANTIN BASTAIĆ

OLEG MANDIĆ

JAKŠA RAVLIĆ

BERNARD STULLI

JAROSLAV SIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV SIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB